

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А. С.Макаренка

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом СумДПУ імені А.С.Макаренка
№ Р0 Від 23 лютого 2016 року
Ректор _____ проф. Ю.О.Лянной

ПОЛОЖЕННЯ
про самостійну роботу студентів у
Сумському державному педагогічному університеті
імені А.С. Макаренка

Погоджено
Навчально-методичною радою
(протокол № 3 від 3 лютого 2016 р.)

Ухвалено Вченою радою
СумДПУ імені А.С. Макаренка
(протокол № 8 від 22 лютого 2016 р)

Положення про самостійну роботу студентів СумДПУ імені А. С. Макаренка складено відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. (№ 1556-VII), наказу Міністерства освіти і науки України від 16.10.2009 № 943 «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи», листа Міністерства освіти і науки України від 26.02.2010 № 1/9-119 «Про методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах», «Тимчасового Положення про організацію освітнього процесу у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (наказ № 115 від 28.04.2015 р.).

Мета Положення – визначення основних засад організації та контролю самостійної роботи студентів (далі – СРС) для забезпечення єдиного підходу професорсько-викладацького складу до організації СРС.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Самостійна робота студента є невід’ємною складовою освітнього процесу у вищому навчальному закладі, в ході якої визначені завдання виконуються студентом під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

1.2. СРС спрямована на якнайповніше оволодіння студентами прогнозованими результатами навчання згідно освітньої програми відповідної спеціальності. Таким чином, СРС сприяє підготовці фахівців з вищою освітою, які здатні до ефективної діяльності за отриманою кваліфікацією на рівні європейських стандартів.

1.3. Самостійна робота студентів з кожної дисципліни навчального плану повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;
- володіння розумовими процесами;
- мобільність і критичність мислення;
- володіння засобами обробки інформації;
- здатність до творчої праці.

1.4. Самостійна робота студентів може охоплювати: підготовку до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних тощо); виконання завдань з навчальної дисципліни протягом семестру; роботу над окремими темами навчальних дисциплін відповідно до навчально-тематичних планів; підготовку до практики та виконання завдань, передбачених практикою; підготовку до всіх видів контрольних випробувань, у тому числі до курсових, тематичних і комплексних контрольних робіт; підготовку до підсумкової атестації, у тому числі й виконання випускної кваліфікаційної роботи; роботу в студентських наукових гуртках, семінарах; участь у роботі факультативів, спецсемінарів; участь у науковій і науково-методичній роботі кафедр, факультетів; участь у наукових і науково-практичних конференціях, семінарах, конкурсах.

1.5. Навчальний час, відведений для СРС, регламентується нормативними документами МОН України, навчальним (робочим) планом, робочою програмою дисципліни. Співвідношення обсягів СРС та аудиторних занять визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни. Навчальний час СРС в залежності від освітнього рівня може коливатися від 40% до 70% від загального обсягу навчальної дисципліни.

1.6. Метою СРС є системне і послідовне виконання в повному обсязі програми навчальної дисципліни та розвиток навчальної автономії студента.

1.7. Основними шляхами досягнення мети СРС є:

- послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (науково-теоретичної й практичної) діяльності на рівні європейських і світових стандартів;
- сприяння формуванню у студентів практичних навичок СР з опрацювання та засвоєння навчального матеріалу;
- сприяння розвитку у студентів пізнавальної та професійної мотивації до навчання й формуванню їх професійної компетентності;

- сприяння формуванню у студентів адекватних контролюючих та оцінювальних дій та визначення на їх основі змістовних цілей самостійної навчальної діяльності;

- сприяння формуванню у студентів культури розумової праці, самостійності та ініціативи у пошуку та набутті знань, створенні умов для гармонійного розвитку особистості студента.

1.8. Активізація самостійної роботи студентів передбачає:

- забезпеченість вивчення курсів (розділів, конкретних тем) навчальною літературою та її доступність для студентів;

- оптимізацію навчання через використання відповідних методів навчання, що сприяють виробленню навичок ефективної самостійної роботи, упровадження у навчальний процес сучасних освітніх і інформаційних технологій;

- вдосконалення та інтенсифікація системи поточного контролю СРС (використовування можливостей бально-рейтингової системи, доцільне впровадження комп'ютеризованого тестування та ін.);

- вдосконалення методики проведення навчальних і виробничих практик;

- підвищення рівня самостійності студентів на всіх етапах виконання курсових та кваліфікаційних робіт.

2. ТИПИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

2.1. В залежності від ознак виділяють такі типи самостійної СРС (таблиця 1).

Таблиця 1

Класифікація типів самостійної роботи студентів

Ознака, яка покладена в основу класифікації	Типи СРС
За дидактичною метою	<ul style="list-style-type: none"> - для підготовки до засвоєння нового навчального матеріалу; - для опрацювання нового навчального матеріалу; - для закріплення та відпрацювання знань, умінь, навичок; - для узагальнення та систематизації знань, умінь,

	навичок; - для самоконтролю та самооцінки
За характером пізнавальної діяльності	- репродуктивні (за зразками); - реконструктивно-варіативні; - частково-пошукові (евристичні); - творчо-дослідницькі
За формами організації навчання	- індивідуальна; - групова; - фронтальна
За розподілом балів	- в межах поточного та/або підсумкового контролю; - відокремленого оцінювання
За обов'язковістю виконання	- обов'язкова; - добровільна (за бажанням)

2.2. Конкретні види та форми СРС визначаються в межах кожного типу залежно від специфіки навчальної дисципліни.

3. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ТА МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

3.1. Організація самостійної роботи залежить від структури, характеру і особливостей дисципліни, що вивчається; обсягу годин, відведених на її вивчення; виду завдань для самостійної роботи; індивідуальних якостей студентів конкретного курсу і умов навчальної діяльності.

3.2. Організаційно-методичне забезпечення СРС включає розробку і проведення комплексу заходів щодо планування і організації СРС:

- планування СРС (на всіх рівнях - від викладача до адміністрації університету);
- забезпечення студентів навчальною та навчально-методичною літературою, навчально-методичними рекомендаціями, доступом до традиційних та сучасних джерел інформації;
- створення навчально-лабораторної бази та її оснащення відповідно до змісту самостійної роботи з конкретних курсів навчальних дисциплін;
- створення необхідних умов для СРС у бібліотеках, комп'ютерних класах (аудиторіях), кабінетах при кафедрах, студентських гуртожитках.

3.3. Організацію самостійної роботи студентів забезпечують навчальний відділ, інститути/факультети, кафедри, конкретні викладачі, бібліотека, технічні центри.

3.4. Зміст та форми організації СРС розробляються викладачами у відповідності до специфіки навчальної дисципліни, відображаються у її навчально-методичному комплексі та затверджуються кафедрою.

3.5. Для організації та контролю виконання СРС викладачами розробляється та затверджується кафедрою навчально-методичне забезпечення СРС з кожної навчальної дисципліни.

Контроль над самостійною роботою студента здійснює викладач. Він визначає обсяг і зміст самостійної роботи, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, розробляє завдання та методичні засоби проведення контролю самостійної роботи, аналізує результати самостійної навчальної роботи кожного студента

3.6. Навчально-методичне забезпечення СРС з кожної навчальної дисципліни складається з:

- методичних рекомендацій для студентів з організації самостійної роботи;
- завдань для виконання та контролю СРС з обов'язковим визначенням вартості (у балах) всього об'єму завдань та окремих його частин згідно робочої програми навчальної дисципліни;
- переліку рекомендованої сучасної навчальної, наукової літератури та періодичних видань;
- сучасних інформаційно-технічних засобів навчання і їх програмного забезпечення;

3.7. Методичні рекомендації з організації самостійної роботи мають бути спрямовані на надання необхідної допомоги студентам у виконанні даного виду навчальної роботи. Рекомендації розробляються та затверджуються кафедрою до кожної навчальної дисципліни.

3.8. У методичних рекомендаціях з організації самостійної роботи студентам мають бути представлені загальні положення щодо організації самостійної роботи і конкретні рекомендації за всіма формами та видами СРС в напрямках, що відповідають специфіці навчального курсу:

- самостійного опрацювання теоретичних питань;
- підготовки до практичних (лабораторних, семінарських) занять;
- виконання ІНДЗ;
- підготовки до різних форм поточного та підсумкового контролю;
- написання курсових робіт та інше.

3.8.1 Змістове наповнення методичних рекомендацій визначається викладачами та/або кафедрою в залежності від специфіки навчальної дисципліни.

3.8.2 У методичних рекомендаціях з організації самостійної роботи для кожного виду СРС повинні бути чітко визначені: термін, обсяг, форма звітності, форми контролю та критерії оцінювання якості виконання. Обов'язкове зазначення необхідних для виконання СРС навчальних і наукових видань та інтернет-ресурсів.

3.8.3 У відповідності до специфіки навчальної дисципліни у методичних рекомендаціях з організації самостійної роботи студентам мають бути представлені матеріали для самоконтролю студентів: контрольні теоретичні запитання, контрольні практичні завдання, пробні тести тощо. За необхідності можуть бути представлені методики виконання завдань і обробки отриманих результатів, приклади розв'язання задач, вимоги до оформлення результатів самостійної роботи тощо.

3.9. Організація та контроль СРС забезпечується на всіх рівнях (викладачі, кафедри, директори інститутів/декани факультетів, навчальний відділ, бібліотека, видавничий відділ).

3.9.1. Викладачі:

- розробляють план СРС з конкретного навчального курсу;

- визначають обсяг навчального матеріалу відповідно до годин, що відводиться на СРС;
- готують пакет контрольно-вимірювальних матеріалів та визначають періодичність контролю;
- визначають систему індивідуальної роботи із студентами;
- інформують студентів про мету, засоби, терміни виконання, форми контролю самостійної роботи;
- формують та розвивають навички роботи з навчальною, навчально-методичною та науковою літературою;
- проводять групові та індивідуальні консультації з організації самостійної роботи;
- здійснюють систематичний контроль виконання студентами самостійної роботи (згідно графіку);
- аналізують та оцінюють самостійну роботу, що виконана студентами.

3.9.2. Кафедри:

- виробляють основні напрями, зміст, форми і методи підготовки та мотивації студентів до здійснення самостійної роботи;
- визначають конкретний зміст, обсяг матеріалу, що підлягає самостійному вивченню, з кожної дисципліни відповідно до навчального плану;
- забезпечують контроль за організацією та якістю виконання самостійної роботи;
- складають графіки виконання самостійної роботи для студентів кожного курсу (дисципліна, термін виконання, форма контролю, графік консультацій); здійснюють моніторинг та аналізують ефективність організації самостійної роботи, вносять корективи з метою її активізації і вдосконалення;

- здійснюють моніторинг розвитку навичок самостійної роботи студентів, виробляють рекомендації з їх вдосконалення;

- відстежують забезпеченість підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками всіх курсів, що викладаються на кафедрі;

- здійснюють контроль за дотриманням нормативів при плануванні СРС кожним викладачем кафедри;

- *розробляють курси з наукової організації праці студентів, з основ наукового дослідження за рахунок годин, що передбачені навчальним планом на дисципліни по вибору;*

- розробляють програми дисциплін, питання до іспитів і заліків, навчально-методичні комплекси, відповідно до освітніх стандартів;

- розробляють методичні рекомендації, посібники з організації самостійної роботи;

- розробляють завдання для самостійної роботи; теми рефератів і докладів; теми курсових робіт, кваліфікаційних робіт та методичні рекомендації щодо їх виконання; зразки оформлення завдань.

3.9.3. Директори інститутів /декани факультетів:

- контролюють укладення графіків самостійної роботи кафедрами, погоджуючи обсяг і терміни виконання завдань по всіх дисциплінах;

- інформують студентів та викладачів про графіки самостійної роботи на семестр;

- виділяють в розкладі навчальних занять студентів день для самостійної роботи та консультацій;

- контролюють виконання графіків самостійної роботи;

- відстежують забезпеченість навчальними та навчально-методичними посібниками всіх курсів; стимулюють створення навчальних посібників викладачами;

- здійснюють контроль дотримання нормативів при плануванні СРС на кафедрах.

3.9.4. Навчальний відділ:

- розробляє нормативну документацію із самостійної роботи на основі нормативних документів МОН України;
- координує та контролює роботу кафедр з планування та організації СРС;
- відстежує забезпеченість навчальною і навчально-методичною літературою для СРС.

3.9.5. Бібліотека:

- організовує заняття (або консультації) з метою формування навичок пошуку інформації, її застосування в навчальному процесі, уміння орієнтуватися в довідково-бібліографічному апараті бібліотеки, інформаційних системах і базах даних;
- забезпечує навчальний процес необхідною літературою та інформацією, зокрема на електронних носіях, відповідно до навчальних планів і програм;
- забезпечує доступ до основних інформаційних освітніх ресурсів, інформаційних баз даних.

3.9.6. Видавничий відділ задовольняє потреби у тиражуванні необхідної навчальної літератури.

3.10. Контроль СРС передбачає:

- відповідність змісту та форм контролю меті навчання;
- об'єктивність контролю;
- адекватність завдань контролюючого характеру меті контролю;
- диференціацію контрольно-вимірювальних матеріалів;
- регулярні консультації, стійкий зворотний зв'язок, відповідна корекція організації навчального процесу окремого студента (конкретної групи).

3.11. Критерії оцінки результатів самостійної роботи студента:

- рівень знань та умінь студента відповідно до мети і завдань вивчення дисципліни;
- рівень сформованості професійних компетентностей;
- рівень самостійності при виконанні завдань;
- оформлення звітнього матеріалу відповідно до наявних вимог.

4. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

4.1. Це Положення набирає чинності з моменту його затвердження Вченою радою університету та ректором і діє до його скасування або прийняття нового нормативного акта. Відповідальність за виконання цього Положення несуть завідувачі кафедрами і директори/декани інститутів/факультетів.

4.2. Деталізація вимог до змісту і обсягу самостійної роботи студентів з урахуванням специфіки конкретних інститутів/факультетів, кафедр, напрямів підготовки (спеціальностей) з урахуванням профілів (спеціалізацій) або магістерських програм, здійснюється шляхом розробки інститутами/факультетами на основі цього Положення власних регулюючих нормативних документів (положень, методичних рекомендацій та ін.). У разі розробки власних регулюючих нормативних документів, останні мають бути схвалені вченою радою інституту/факультету та затверджені розпорядженням директора/декана.